

Współcześnie często podkreśla się, że produkcja żywności nie jest już jedynym celem funkcjonowania gospodarstw rolnych. Powinny one bowiem dostarczać również dobra publiczne, które pożądaną są przez całe społeczeństwo. Z punktu widzenia pojedynczego gospodarstwa podstawowym celem działalności pozostaje jednak generowanie dochodów. Głównym celem rozprawy doktorskiej jest identyfikacja determinant dochodów gospodarstw rolnych w regionach Unii Europejskiej na poziomie gospodarstwa reprezentatywnego. Wiadomo jednak, że uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Europie są silnie zróżnicowane i ujawniają się przede wszystkim na poziomie regionalnym. Pomijając czynniki klimatyczne i przyrodnicze, można powiedzieć, że o tych różnicach decydują zasoby czynników produkcji (pracy, ziemi i kapitału) oraz produktywność tych zasobów. Elementy te decydują o realizowanym na danym obszarze typie (modelu) rolnictwa.

Treścią przygotowywanej rozprawy jest więc poszukiwanie czynników, które kształtują poziom dochodu rolniczego przy uwzględnieniu wspomnianego zróżnicowania regionalnego. W tym celu dokonuje się przeglądu literatury na temat potencjalnych czynników wpływających na dochody rolnicze w różnych perspektywach badawczych oraz w zakresie typów i modeli rolnictwa. Wyznaczone zostaną skupienia regionów o podobnych uwarunkowaniach ekonomicznych do produkcji rolnej. Dalej przeanalizowana zostanie sytuacja finansowa i dochodowa gospodarstw w poszczególnych regionach. W kolejnym kroku obliczone zostaną wartości mierników, które potencjalnie mogą kształtować poziom dochodu rolniczego na poziomie pojedynczego gospodarstwa. Na ich podstawie w kolejnym etapie modelowane będą współzależności między poziomem i dynamiką dochodu a ustalonymi determinantami. Zasadnicze pytanie, które się nasuwa dotyczy przede wszystkim tego, które czynniki w relatywnie największym stopniu wpływają na zmiany dochodów rolniczych. Czy zestaw takich determinant jest stały czy też różny w poszczególnych skupieniach?

Teoretyczne modele rozwoju rolnictwa zakładają, że w długim okresie następują zmiany w zakresie wykorzystania czynników wytwórczych w rolnictwie. Początkowo relatywnie większe znaczenie ma czynnik pracy, potem kapitału, na koniec zasadniczą rolę odgrywa koncentracja ziemi. Powstaje pytanie czy przejście od pracochłonnego modelu rozwoju rolnictwa (jak np. w Polsce) w kierunku modeli opierających się głównie na wykorzystaniu kapitału i ziemi (jak w Europie Zachodniej) sprawia, że zmienia się rola poszczególnych determinant dochodów rolniczych? Jak różni się relatywna siła wpływu poszczególnych determinant na dochód w wyróżnionych grupach regionów? Innymi słowy, czy np. w regionach o niskiej produktywności pracy i ziemi (ale najczęściej względnie wysokiej produktywności kapitału) działania takie jak intensyfikacja produkcji są bardziej skuteczne niż w regionach o znacznym nasyceniu kapitałem i wysokiej wydajności pracy?

Niniejszy projekt jest więc pośrednio próbą wskazania na ścieżki wzrostu dochodów rolniczych w poszczególnych grupach regionów. Ustalenie czynników kształtujących dochody gospodarstw rolnych może stanowić wkład do dyskusji nad kształtowaniem polityki rolnej poprzez zwrócenie uwagi na obszary problemowe wymagające ukierunkowania dodatkowego wsparcia.